

ความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์ในการบังคับใช้กฎหมาย
กับความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของประชาชน:
กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่น
Ethical Paradox in Law Enforcement vs. Public Economic
Survival: A Case Study of Local Government Officials

ละอ อู่แก้วเกษม

La-aw Kukaewkasem

มูลนิธิพันธกิจจลอร์

Legal Advocacy Walk Foundation

สันติพงษ์ มูลฟอง

Santiphong Moonfong

มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล

Legal Status Network Foundation

บุญช่วย ดุใจ

Boonchuay Doojai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail: Lkukaewkasem@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์ความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์และการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่นเมื่อเผชิญกับสถานะบีบคั้นระหว่างกฎหมายเชิงสถาบันกับความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของประชาชน และ 2) เพื่อพัฒนามโนทัศน์การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในการลดทอนความตึงเครียดเชิงปฏิบัติการและรักษาสสมดุลระหว่างระเบียบทางกฎหมายและความเป็นธรรมเชิงมนุษยธรรม การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ยึดถือมาตรฐานจริยธรรมอย่างเคร่งครัดผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนสิบคนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและพนักงานเทศกิจร่วมกับการวิเคราะห์เอกสารเชิงวิพากษ์ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่รัฐเผชิญภาวะตกที่

นั้กล่าวถึงทางศีลธรรมเนื่องจากจรรยาบรรณหน้าที่นิยามกำหนดให้รักษากฎเกณฑ์อย่างเด็ดขาดเพื่อเสถียรภาพของรัฐอธิปไตยตามหลักสัญญาสังคม ทว่าการบังคับใช้กฎหมายอย่างแข็งท้อกลับทำลายอรรถประโยชน์และบดขยี้ทางรอดเชิงภววิทยาของประชากรฐานรากที่เผชิญภาวะจำยอมเชิงชีวภาพจากความยากจน งานวิจัยนี้จึงเสนอโมทัศน์การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่เพื่อเป็นกลไกเชิงปฏิบัติในการรักษาจุดสมดุลระหว่างระเบียบทางกฎหมายสากลกับคุณค่าทางมนุษยธรรมในระดับนโยบาย ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าการสร้างพื้นที่ผ่อนปรนที่โปร่งใสและปราศจากการทุจริตเชิงโครงสร้างในระดับท้องถิ่น จะช่วยป้องกันวิกฤตความชอบธรรมของรัฐและนำไปสู่การพัฒนาพลเมืองจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืนในสังคมไทย

คำสำคัญ: สัญญาสังคม, ประโยชน์นิยม, ความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์, เจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่น, การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่

Abstract

This research article aims to: 1) analyze the ethical paradox and discretionary decision-making of local government officials structurally pressured by the conflict between institutional duties and the economic survival of grassroots citizens; and 2) develop the concept of “functional ethical elasticity” to mitigate operational tension and balance the rule of law with humanitarian justice. Utilizing a qualitative research methodology compliant with strict ethical standards, this study integrates critical documentary analysis with in-depth interviews of ten key informants, including administrative and municipal officials. The findings reveal that front-line personnel experience an acute moral dilemma. From a contractarian perspective, strictly enforcing municipal laws is essential for sovereign stability. Conversely, rigid enforcement systematically violates the principle of utility, threatening the ontological survival of economically marginalized populations facing the biological inevitability of poverty. To resolve this structural tension, the study proposes the concept of

“functional ethical elasticity” as a pragmatic mechanism to balance universal legal rules with grassroots humanitarian justice. The discoveries suggest that establishing transparent, systematically controlled spaces of concession free from structural corruption will safeguard the sovereign legitimacy of the state and lead to the sustainable development of authentic ethical citizens in contemporary public administration.

Keywords: Social Contract, Utilitarianism, Ethical Paradox, Local Government Officials, Functional Ethical Elasticity

บทนำ

การจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะและการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจระดับนอกระบบโดยเจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่น เผชิญกับสถานะแรงตึงเครียดเชิงโครงสร้างที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ระหว่างการรักษาเสถียรภาพเชิงบรรทัดฐานของกฎหมายกับการประท้วงชีพทางกายภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ในมิติทางปรัชญาการเมือง โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) เสนอข้อโต้แย้งทางทฤษฎีว่า ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายใต้กฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐอธิปไตย (Sovereign State) เป็นสิ่งจำเป็นสูงสุดเพื่อปกป้องสังคมให้ย้อนกลับไปสู่สภาวะธรรมชาติ (State of Nature) อันเป็นสภาวะที่ไร้ข้อแปดและสุ่มเสี่ยงต่อภัยคุกคามในชีวิตประจำวัน (Hobbes, 1651/1996) เจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่นจึงมีฐานะเป็นกลไกเชิงสถาบันในการควบคุมพฤติกรรมของพลเมืองให้อยู่ในกรอบแห่งสัญญาสังคม (Social Contract) ทว่า ปัญหาความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์ (Ethical Paradox) มักเกิดขึ้นในระดับพื้นที่ เมื่อประชาชนผู้มีรายได้น้อยตกอยู่ภายใต้ภาวะจำยอมเชิงชีวภาพ (Biological Inevitability) และภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจขั้นวิกฤต ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่บีบบังคับให้พวกเขาต้องทำการฝ่าฝืนกฎระเบียบท้องถิ่นเพื่อความอยู่รอดทางกายภาพ การบังคับใช้กฎหมายอย่างสมบูรณ์แบบโดยปราศจากการผ่อนปรนในสถานะเช่นนี้ จึงเสมือนการแทรกแซงทางอ้อมที่ส่งผลให้เกิดการลดทอนความอยู่รอดเชิงภววิทยา (Ontological Survival) ของกลุ่มประชาชนฐานรากอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องภาวะยกเว้น (State of Exception) ของ จอร์โจ อากัมเบน (Agamben, 1998) ที่สิทธิขั้นพื้นฐานถูกระงับเพื่อเสถียรภาพของรัฐ

ในทิศทางที่สวนทางกัน จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ได้แย้งว่า ความชอบธรรมสูงสุดของระเบียบสังคมและการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐ ต้องประเมินจากความสามารถในการสร้างอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximization of Utility) และการจำกัดความทุกข์ยากเชิงโครงสร้างของมนุษย์ให้เหลือน้อยที่สุด (Mill, 1861/2001) การบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างแข็งทื่อที่ทำลายโอกาสในการแสวงหาปัจจัยสี่ของประชาชน ย่อมสร้างความสูญเสียอรรถประโยชน์สุทธินในภาพรวมและขัดต่อหลักการแสวงหาความสุขขั้นต่ำของปัจเจกบุคคล ซึ่งบรรจบกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่เป็นธรรม (Justice as Fairness) ของ จอห์น รอว์ลส์ (Rawls, 1999) ที่มุ่งปกป้องสิทธิผู้เปราะบาง สุรเดช เดชอมร (Suradech Dechamorn) ได้ชี้ให้เห็นสอดคล้องกันว่า เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงานส่วนท้องถิ่นตกอยู่ในสภาวะวิบัติตักที่นั้งลำบากเชิงจริยธรรม (Ethical Dilemma) อย่างลึกซึ้งเนื่องจากพวกเขาต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับความเร่งด่วนเชิงประจักษ์ของประชาชนในชีวิตจริง ทำให้เกิดคำถามว่าหน้าที่เชิงสถาบันในฐานะผู้รักษากฎหมายกับหน้าที่เชิงมนุษยธรรมสิ่งใดควรมีน้ำหนักมากกว่ากัน (Dechamorn, 2022) สภาวะการณั้บ่งชี้ว่า การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐมิใช่เพียงกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ปราศจากค่านิยม แต่เป็นพื้นที่ปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างสัณยนิยมทางกฎหมายและจริยศาสตร์เชิงผลลัพท์ (Teleological Ethics)

เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งเชิงทฤษฎีดังกล่าว บทความวิจัยนี้จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ต่อความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์ในการบังคับใช้กฎหมายกับการผ่อนปรนเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของประชาชน ผ่านการสร้างข้อถกเถียงเชิงปรัชญาระหว่างสัญญาสังคมของฮอบส์และลัทธิประโยชน์นิยมของมิลล์ โดยใช้กรณีศึกษาเชิงลึกจากประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงของเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น ปิยะพัทธ์ ชัยชนะ (Piyapat Chaichana) ระบุว่า การปรับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่มีลักษณะโครงสร้างการเจรจาต่อรองและการประนีประนอมเชิงจริยธรรมที่ไม่เป็นทางการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมักถูกประเมินค่าต่ำเกินไปหรือมองว่าเป็นความล้มเหลวในการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในงานวิจัยกระแสหลัก (Chaichana, 2023)

งานวิจัยนี้จึงมุ่งยกระดับประเด็นการบริหารงานส่วนท้องถิ่นดังกล่าวก้าวไปสู่กระบวนการทางจริยศาสตร์เชิงวิพากษ์เพื่อพัฒนามโนทัศน์ “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” (Functional Ethical Elasticity) ตามกรอบแนวคิดเครื่องมือนิยม (Instrumentalism) ของ จอห์น ดิวอี้ (Dewey, 1938) ที่ใช้จริยธรรมเป็นเครื่องมือจัดการ

ประสบการณ์วิกฤต ในฐานะโครงสร้างการตัดสินใจทางเลือกใหม่ภายใต้รัฐร่วมสมัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นภายใต้บริบทสังคมร่วมสมัย เผชิญกับแรงบีบคั้นอย่างรุนแรงในการสถาปนาระเบียบเรียบร้อยในเขตเมือง (Urban Order) ผ่านกระบวนการบังคับใช้กฎระเบียบและเทศบัญญัติประเภทต่าง ๆ การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้มิใช่เพียงเครื่องมือทางปกครองธรรมดา หากแต่เป็นปฏิบัติการสะท้อนอำนาจนำ (Hegemony) ของรัฐอธิปไตย (Sovereign State) เพื่อดำรงไว้ซึ่งสัญญาสังคม (Social Contract) ทว่า ปัญหาความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์ (Ethical Paradox) มักปรากฏขึ้นเมื่อเป้าหมายการควบคุมพื้นที่สาธารณะและการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยปะทะเข้ากับวิถีชีวิตนอกระบบ (Informal Economy) ของกลุ่มประชากรที่ยากจนและเปราะบาง ซึ่งต้องดิ้นรนทำมาหากินในที่สาธารณะ เช่น หาบเร่แผงลอย หรือธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่มีใบอนุญาตอย่างเป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสังคมแห่งการควบคุม (Societies of Control) ของ กิลส์ เดอเลอซ (Deleuze, 1992) ที่เน้นการตรวจตราเชิงพื้นที่

การฝ่าฝืนกฎระเบียบของประชาชนกลุ่มนี้มิได้เกิดขึ้นจากเจตจำนงที่จะก่ออาชญากรรม แต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะจำยอมเชิงชีวภาพ (Biological Inevitability) และภาวะจำยอมเชิงภววิทยาต่อความยากจน (Ontological Subjugation to Poverty) ที่ไม่มีทางเลือกอื่นในการประทังชีพ ท่ามกลางบริบทนี้ เจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่นระดับปฏิบัติการ (เช่น พนักงานเทศกิจ หรือเจ้าหน้าที่จัดระเบียบชุมชน) ต้องตกเป็นตัวกลางผู้รับภาระหน่วงเหนี่ยวเชิงคุณค่า (Value Conflict) เนื่องจากพวกเขามีฐานะเป็นกลไกเชิงสถาบันที่ต้องรักษากฎหมายอย่างไม่ละเว้น ตามทฤษฎีอำนาจสอดส่อง (Panopticism) ของ มิเชล ฟูโกต์ (Foucault, 1977) ที่ควบคุมพฤติกรรมผ่านกายภาพพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันพวกเขาก็ต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ยากเชิงปัจเจกและความเดือดร้อนทางกายภาพของประชาชนโดยตรง โดยมีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) เป็นหน่วยงานหลักในการผลักดันเชิงนโยบายการขัดเกลากฎจริยธรรมนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์และการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนท้องถิ่นเมื่อเผชิญกับสถานะบีบคั้นระหว่างกฎหมายเชิงสถาบันกับความ

อยู่รอดทางเศรษฐกิจของประชาชน

2) เพื่อพัฒนามโนทัศน์ “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” (functional ethical elasticity) ในฐานะแนวทางเชิงทฤษฎีเพื่อลดทอนความตึงเครียดเชิงจริยธรรมในการจัดระเบียบชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมและการตัดสินใจในพื้นที่ขัดแย้งทางคุณค่า โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants): คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารส่วนท้องถิ่น (ผู้อำนวยการเขต/ปลัดเทศบาล) จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ (พนักงานเทศกิจ/หัวหน้าฝ่ายจัดระเบียบ) จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งปฏิบัติการในเขตเมืองหลวงและหัวเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น โดยการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethics) อย่างเคร่งครัด โดยทำการปกปิดชื่อจริง นามสกุล และหน่วยงานสังกัดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด และใช้กระบวนการเข้ารหัสแทนชื่อจริง (Data Encryption/Coding) เช่น ชำราชาการผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1-10 เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวสูงสุดของผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

2. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล: ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) มุ่งเจาะประเด็นเรื่องแรงกดดันเชิงจริยธรรมในการทำงาน เหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับความอยู่รอดของประชาชน และเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติหรือประนีประนอม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล: ดำเนินการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Content Analysis) โดยยกระดับข้อเท็จจริงจากการทำงานจริงไปสู่ระดับนามธรรมตามกรอบทฤษฎีปรัชญาการเมืองเชิงวิพากษ์ (Critical Political Philosophy)

ผลการวิจัย

การนำเสนอข้อค้นพบในส่วนนี้ มิใช่เพียงการรายงานข้อมูลดิบเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Empirical Data) ของการจัดการพื้นที่เมืองเพียงระนาบเดียว หากแต่คือการฉายภาพพลวัตการปะทะกันในระดับภววิทยา (Ontological Confrontation) ระหว่าง “เทคโนโลยีแห่งอำนาจรัฐ” กับ “สิทธิในการยังชีพขั้นพื้นฐาน” ของมนุษย์ ผู้วิจัยมุ่งใช้เลนส์จริยศาสตร์เชิงวิพากษ์เพื่อขุดค้น (Excavate) รอยร้าวเชิงโครงสร้างที่ข้าราชการระดับปฏิบัติการต้องเผชิญเมื่อต้องตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤต ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 ท่าน ร่วมกับการตีความเชิงสัญลักษณ์ เผยให้เห็นสภาวะวิบัติทางศีลธรรม (Moral Dilemma) ใน 3 ระนาบหลักดังต่อไปนี้

การแบกรับสัญญาสังคมแบบฮอบส์: โครงสร้างวินัยและการควบคุมร่างกาย (The Burden of Hobbesian Order: Disciplinary Structure and Bodily Control)

ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการระดับปฏิบัติการและพนักงานเทศกิจตระหนักรู้ร่วมกันเชิงสัญชาตญาณว่า ตนเองมีสถานะเป็น “แขนขาของรัฐอธิปไตย” (Sovereign Arm) ผู้รับมอบอำนาจในการปกป้องและผลิตซ้ำความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ข้อมูลเชิงลึกชี้ให้เห็นว่า สถาปัตยกรรมพื้นที่สาธารณะถูกจัดสรรให้เป็น “พื้นที่วินัย” (Disciplinary Space) เพื่อควบคุมร่างกายและจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งแผงลอยบนทางเท้าอย่างเด็ดขาด เนื่องจากรัฐมองว่าการละเลยกฎระเบียบคือการบ่อนทำลายเสถียรภาพของสัญญาสังคม (Social Contract) และเสี่ยงต่อการนำพาสังคมย้อนกลับไปสู่สภาวะธรรมชาติ (State of Nature) ที่ป่าเถื่อนและไร้ข้อแป (Hobbes, 1651/1996)

ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่า สภาวะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสถาปนา “ร่างกายที่ว่างง่าย” (Docile Bodies) ของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ที่ชี้ว่าระบบวินัยของรัฐมิได้กระทำผ่านความรุนแรงเชิงกายภาพ แต่กระทำผ่านเทคโนโลยีการจัดการพื้นที่และตารางเวลาเพื่อจำกัดทางเลือกของปัจเจกให้อยู่ภายใต้กรอบการสยบยอมเชิงพฤติกรรม (Foucault, 1977) การแบกรับสัญญาสังคมในระนาบนี้จึงเป็นภาระเชิงระบบ (Systemic Burden) ที่ข้าราชการไทยปฏิเสธไม่ได้ เนื่องจากถูกกำกับด้วยอำนาจนำเชิงสถาบัน (Institutional Hegemony) ที่มีลักษณะแนวดิ่งอย่างเข้มข้น สอดคล้องกับข้อสังเกตของ กิลส์ เดอเลอซ (Gilles Deleuze) เรื่องกลไกของ “สังคมแห่งการควบคุม”

(Societies of Control) ที่พยายามจำกัดเสรีภาพของมนุษย์ผ่านผังตรวจสอบเชิงพื้นที่ตลอดเวลา (Deleuze, 1992)

ภาวะจำยอมเชิงชีวภาพและการทำลายอรรถประโยชน์เชิงโครงสร้าง (Biological Inevitability and the Structural Destruction of Utility)

ในขณะเดียวกัน ข้อค้นพบในระนาบปฏิบัติการกลับชี้ให้เห็นความจริงที่ขัดแย้งเชิงจริยศาสตร์อย่างรุนแรง เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงระดับล่างรายงานตรงกันว่า ปฏิบัติการกวาดล้างและขับไล่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยอย่างเป็นระบบ เป็นการบดขยี้ทางรอดเชิงภววิทยา (Ontological Survival) ของกลุ่มประชาชนฐานรากที่ไม่มีทางเลือกเชิงอาชีพอื่นเนื่องจากข้อจำกัดทางอายุและการศึกษา ภาวะนี้คือสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ภาวะจำยอมเชิงชีวภาพ” (Biological Inevitability) อันเกิดจากความยากจนเชิงโครงสร้าง ซึ่งบังคับให้ผู้คนต้องฝ่าฝืนเทศบัญญัติเพียงเพื่อความอยู่รอดทางกายภาพ

ผู้วิจัยเสนอข้อวิพากษ์ว่า ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายอย่างไร้ความยืดหยุ่นทางศีลธรรม เท้ากับการผลิตซ้ำทุกขเวทนาสุทธิในสังคมและบดขยี้อรรถประโยชน์เชิงผลลัพธ์ (Consequentialist Utility) ตามหลักประโยชน์นิยมของ จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ที่ถือว่าคุณค่าทางศีลธรรมต้องประเมินจากความสามารถในการลดความทุกข์ทรมานของคนหมู่มาก (Mill, 1861/2001) สภาวะบีบคั้นนี้สอดคล้องกับกรอบคิดของจอห์น รอว์ลส์ (John Rawls) ในทฤษฎีความยุติธรรมที่เป็นธรรม (Justice as Fairness) ที่ระบุว่าความถูกต้องของกฎหมายจะล่มสลายลงทันทีหากสิทธิพื้นฐานในการดำรงชีวิตของผู้ที่เปราะบางที่สุดถูกเบียดบังเพื่อผลประโยชน์เชิงระบบ (Rawls, 1999) ภาวะจำยอมทางชีวภาพของประชาชนจึงปะทะโดยตรงกับหน้าที่นิยมเชิงสถาบัน และลดทอนเจ้าหน้าที่รัฐให้กลายเป็นเพียง “ผู้ทำลายอรรถประโยชน์” ในชีวิตจริง

สมรภูมิความย้อนแย้งเชิงปฏิบัติการและเสรีภาพจำลอง (The Operational Paradox Ground and Simulated Autonomy)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ในสมรภูมิชีวิตจริง เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไม่สามารถรักษาอุดมการณ์ทางจริยธรรมชั่วใดชั่วหนึ่งไว้ได้อย่างเอกเทศ ภาวะนี้บีบคั้นให้เกิด “แนวปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการ” (Informal Practices) เช่น การสร้างระบบอุปถัมภ์ การกำหนด “ช่วงเวลาผ่อนปรน” ให้ทำการค้า หรือแม้กระทั่งการ “แกล้งมองไม่เห็น” ในบางจังหวะ

เวลา ปฏิบัติการที่ภายนอกดูเหมือนเป็นความหย่อนยานหรือความไร้ประสิทธิภาพเชิงกฎหมาย แท้จริงแล้วคือความพยายามเชิงประจักษ์ (Empirical Struggle) ของเจ้าหน้าที่ในการรักษาสมดุลทางศีลธรรมและการปกป้องความเป็นมนุษย์ภายใต้โครงสร้างกฎหมายที่มีข้อบกพร่อง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรี (Free Will) ของ แฮร์รี แฟรงก์เฟิร์ต (Harry Frankfurt) ที่ชี้ว่า เสรีภาพที่แท้จริงจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมนุษย์มีความสามารถในการประเมินคุณค่าสะท้อนกลับเพื่อทำการเลือกปฏิเสธแรงกดดันรอบด้าน (Frankfurt, 1971) ทว่า ภายใต้โครงสร้างจ้องจำของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนกลับต้องสูญเสียตัวตนเชิงวิพากษ์และสลับสับเปลี่ยนไปสู่การแสดงออกถึง “เจตจำนงเสรีจำลอง” (Simulated Free Will) คือการสร้างทำเป็นคนดีตามรหัสศีลธรรมที่รัฐกำหนดเพียงหน้าฉากเพื่อเอาตัวรอดเชิงจิตวิทยา ภาวะนี้บรรจบกับแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เรื่องขีดจำกัดของการใช้จริยธรรมเป็นเครื่องมือ (Instrumentalism) หากปราศจากการสืบสอบที่โปร่งใส การผ่อนปรนจะกลายเป็นเพียงการต่อรองใต้ดินและเครื่องมือในการทุจริตเชิงอำนาจ (Dewey, 1938)

โดยสรุป ข้อค้นพบในระนาบผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความไม่ลงรอยกันเชิงจริยศาสตร์ระหว่างสัญญาสังคมแบบฮอบส์และลัทธิประโยชน์นิยมของมิลล์ มีใช้คำถามเชิงปรัชญาที่ลอยตัวเหนือปัญหา แต่คือสมรภูมิที่มีชีวิตและร่างกายของประชาชนฐานรากเป็นเดิมพัน การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐระดับล่างมิใช่เพียงกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ปราศจากค่านิยม แต่เป็นพื้นที่ปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างหน้าที่เชิงสถาบันและหน้าที่เชิงมนุษยธรรม ข้อจำกัดทางโครงสร้างพื้นที่และเวลานี้สะท้อนให้เห็นว่าระบบชั่วคราวล้มเหลวเชิงปฏิบัติการ และต้องการนวัตกรรมเชิงโมทัศน์ที่จะถูกนำเสนอในหัวข้อถัดไปเพื่อนำทางไปสู่ระเบียบจริยธรรมใหม่ที่เป็นธรรมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลเชิงวิพากษ์ในส่วนนี้ มุ่งยกระดับข้อค้นพบเชิงประจักษ์ในพื้นที่ปฏิบัติการของพนักงานรัฐส่วนท้องถิ่นขึ้นสู่ระนาบของการพิจารณาเชิงจริยศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Ethics) เพื่อสำรวจความล้มเหลวเชิงระบบของระบบคิดชั่วคราวและสถาปนาสะพานเชื่อมเชิงปัญญา (Intellectual Bridge) ที่สามารถปรับประสานความขัดแย้งเชิงคุณค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางปฏิบัติ ปรากฏการณ์ปะทะกันทางศีลธรรม

ในพื้นที่สาธารณะของ อปท. มีใช้เรื่องของความหย่อนยานส่วนบุคคล แต่คือความไม่ลงรอยกันเชิงจริยศาสตร์ (Ethical Incongruity) ระหว่างกฎเกณฑ์เชิงสถาบันและสิทธิในการยังชีพของมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายแยกประเด็นในระนาบปรัชญาการเมืองและจริยศาสตร์สากลดังต่อไปนี้

ความย้อนแย้งเชิงโครงสร้างของสัญญาสังคมแบบฮอบส์ (The Structural Paradox of Hobbesian Order)

ความพยายามรักษาสัญญาสังคมและความสงบเรียบร้อยตามเทศบัญญัติของ อปท. วางอยู่บนบรรทัดฐานทางทฤษฎีเดียวกับแนวคิด “สัญญาสังคม” ของ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ที่เสนอว่า ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและอำนาจเด็ดขาดของรัฐ อธิปไตยคือสิ่งจำเป็นสูงสุดในการรักษาเสถียรภาพและระเบียบวินัย (Hobbes, 1651/1996) ทว่าผู้วิจัยขอวิพากษ์เชิงปรัชญาว่า ในพื้นที่ปฏิบัติการจริงของ อปท. การบังคับใช้กฎหมายอย่างแข็งที่ไร้ขอบเขตยืดหยุ่น กลับส่งผลให้เกิดความลักลั่นที่รุนแรง กล่าวคือ การเข้าไปลิตรอนสิทธิในการยังชีพขั้นพื้นฐานของกลุ่มผู้เปราะบางและผู้ค้าขายหาบเร่แผงลอย กลับเป็นการผลักดันพลเมืองระดับล่างเหล่านั้นให้ย้อนกลับไปเผชิญหน้ากับความหิวโหยและความกลัวอันเกิดจากเงื้อมมือของสถาบันอำนาจรัฐเสียเอง ซึ่งเป็นภาวะป่าเถื่อนและไร้ความมั่นคงไม่ต่างจาก “สภาวะธรรมชาติ” (State of Nature) ที่ฮอบส์พยายามหลีกเลี่ยง การเดินทางเส้นทางหน้าที่นิยมเชิงสัญญาสังคมแบบเคร่งครัดจึงสร้างสภาวะหน้าซื่อใจคดเชิงสถาบัน (Institutional Hypocrisy) ที่กลไกรัฐกลายเป็นผู้ผลิตซ้ำความรุนแรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญ

อรรถประโยชน์เชิงสถานการณ์และความเป็นกันชนทางนโยบาย (Situational Utility and the Policy Buffer)

ในระนาบที่ตรงกันข้าม ปฏิบัติการผ่อนปรนและการเจรจาต่อรองของพนักงานเทศกิจในพื้นที่ บรรจบกับกรอบคิดประโยชน์นิยมเชิงผลลัพธ์ (Utilitarianism) ของ จอห์น สจวร์ต มิลล์ (John Stuart Mill) ที่ได้แย้งว่า ความชอบธรรมของกฎหมายและอำนาจรัฐ ต้องประเมินจากประสิทธิภาพในการจำกัดความทุกข์ทรมานและผลิตอรรถประโยชน์สุทธิทางเศรษฐกิจของสังคม (Mill, 1861/2001) การละเว้นความเข้มงวดและการกำหนด “ช่วงเวลาผ่อนปรน” จึงมิใช่ความล้มเหลวในการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม แต่เป็นการคำนวณประโยชน์ใช้สอยตามธรรมชาติเพื่อประคองความอยู่รอดทางชีวภาพของประชาชน และ

ป้องกันเสถียรภาพทางสังคมไม่ให้ระเบิดออกเป็นความขัดแย้งทางชนชั้น สอดรับกับคำอธิบายของ สุรเดช เดชอมร (Dechamorn, 2022) ที่ชี้ว่า พนักงานระดับล่างผู้เผชิญหน้ากับความแน่นคั้นของพลเมืองมักพยายามแสวงหาจริยศาสตร์ทางเลือกเพื่อทำหน้าที่เป็น “กันชนทางนโยบาย” (Policy Buffer) ปรับประสานกฎเกณฑ์ของรัฐให้ยังคงหลงเหลือพื้นที่สำหรับมนุษยธรรมเชิงโครงสร้าง

มัชฌิมาปฏิปาทากับดุลยภาพแห่งกรุณาธรรมเชิงกลยุทธ์ (Majjhima-patipada and the Equilibrium of Strategic Compassion)

ความไม่ลงรอยกันเชิงจริยศาสตร์ระหว่างสัญญาสังคมแบบฮอบส์ที่แข็งกร้าวและประโยชน์นิยมที่สัมพันธ์ไร้ขอบเขต ประสานรับกับทางออกเชิงญาณวิทยาในงานเขียนของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (สมณศักดิ์ในขณะนั้น ปัจจุบันได้รับการสถาปนาเลื่อนสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระพุทธิโชธาจารย์) ที่นำเสนอสะพานเชื่อมทางจริยศาสตร์ผ่านหลัก “มัชฌิมาปฏิปทา” (ทางสายกลาง) เพื่อหาดุลยภาพที่เหมาะสมที่สุดระหว่าง “ความแข็งกร้าวของการบังคับใช้กฎหมาย” (Hobbesian Rigidity) กับ “การปล่อยปละละเลยจนไร้ระเบียบ” (Anarchic Law Evasion) (Phra Brahmagunabhorn [P. A. Payutto], 2012)

การปรับใช้ทางสายกลางในระดับนโยบายต้องขับเคลื่อนด้วยมโนทัศน์ “กรุณาธรรมเชิงกลยุทธ์” (Strategic Compassion) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งปัญญาและการรักษาประโยชน์ส่วนรวมตามหลักมหากรุณาธรรมในพุทธปรัชญา การแทรกแซงทางจริยธรรมนี้ช่วยเปลี่ยนผ่านดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จากการทำตามตัวอักษรที่ปราศจากจิตวิญาณไปสู่การสร้างพื้นที่จัดระเบียบที่เคารพเสรีภาพและการสืบสอบด้วยปัญญาตามแนวคิดเครื่องมือนิยม (Instrumentalism) ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เพื่อให้จริยธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือจัดการประสบการณ์วิกฤตของสังคมไทยได้อย่างสง่างามและยั่งยืน (Dewey, 1938)

โดยสรุป การอภิปรายผลในส่วนนี้ยืนยันว่า ความไม่ลงรอยกันเชิงจริยศาสตร์ในการจัดการพื้นที่ อปท. มีอาจแก้ไขได้ด้วยตรรกะแบบแยกส่วน (Binary Logic) การรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยขาดมนุษยธรรม ย่อมทำลายความชอบธรรมเชิงระบบของรัฐเอง การประยุกต์ใช้มัชฌิมาปฏิปทาและกรุณาธรรมเชิงกลยุทธ์จึงมิใช่เพียงเรื่องการผ่อน

ปรนตามอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว แต่คือการสถาปนา “ระเบียบจริยธรรมเชิงสถานการณ์วิกฤต” (Crisis-Situational Ethical Order) ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นระบบในระดับนโยบายของรัฐร่วมสมัยเพื่อธำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้เชิงทฤษฎีที่สถาปนาขึ้นจากงานวิจัยชิ้นนี้ มิใช่เพียงเครื่องมือประนีประนอมในระนาบธุรการของรัฐส่วนท้องถิ่น หากแต่คือการนำเสนอนวัตกรรมเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Innovation) ที่ก้าวข้ามข้อจำกัดของระบบคิดแบบแยกส่วน (Binary Logic) ไปสู่ระบบคิดที่มีความยืดหยุ่นและบูรณาการเชิงทวิภาค ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แผนภูมิสถาปัตยกรรมเชิงมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกการตัดสินใจทางเลือกใหม่ภายใต้สภาวะวิกฤต ดังแสดงในภาพที่ 1

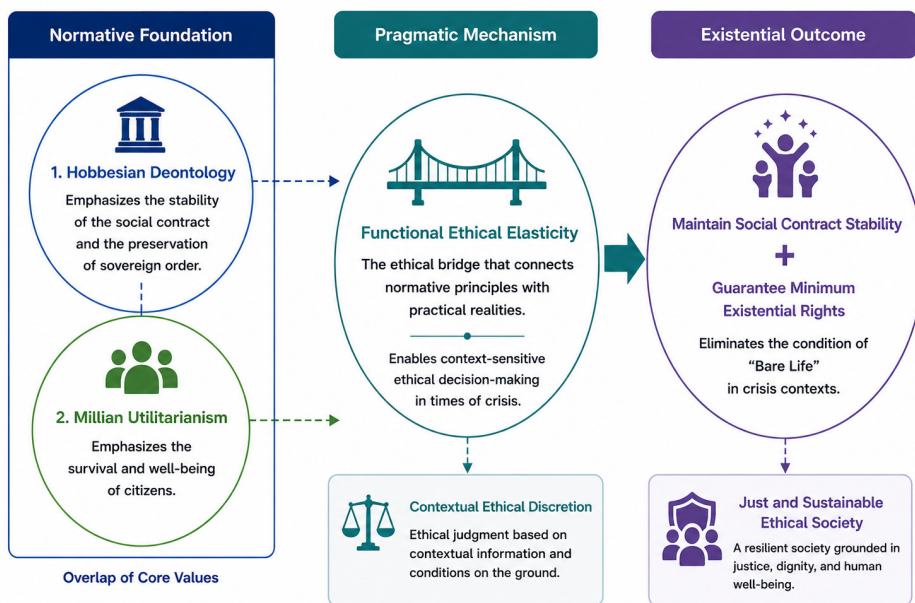

Figure 1: The Integrated Value Chain of Functional Ethical Elasticity

คำอธิบายภาพ โครงสร้างแผนภูมิ

1. **ฐานรากเชิงบรรทัดฐาน (Normative Foundation):** การซ้อนทับกันระหว่างหน้าที่นิยมแบบฮอบส์ (Hobbesian Deontology) ที่เน้นเสถียรภาพสัญญาสังคม กับประโยชน์นิยมแบบมิลล์ (Millian Utilitarianism) ที่เน้นการคงอยู่ทางชีวภาพของพลเมือง

2. **กลไกการปรับประสาน (Pragmatic Mechanism):** จุดกึ่งกลางที่ทำหน้าที่เป็น “สะพานเชื่อมทางจริยศาสตร์” ด้วยมโนทัศน์ “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” (Functional Ethical Elasticity)

3. **เป้าหมายผลลัพธ์ (Existential Outcome):** การพุงรักษาความมั่นคงของสัญญาสังคมควบคู่ไปกับการประกันสิทธิขั้นต่ำเชิงภววิทยาของมนุษย์ เพื่อสลายสถานะ “ชีวิตเปลือยเปล่า” (Bare Life) ในพื้นที่วิกฤต

จากการสังเคราะห์แผนภูมิข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าความไม่ลงรอยกันเชิงจริยศาสตร์ในระดับปฏิบัติการ สามารถแก้ไขได้ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีวิทยาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานรัฐอย่างเป็นระบบ ในระนาบดั้งเดิม หน้าที่นิยมแบบฮอบส์กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานรักษากฎหมายอย่างแข็งทื่อโดยปราศจากความยืดหยุ่น (Zero Elasticity) ซึ่งมักนำไปสู่ภาวะล่มสลายของมนุษยธรรมในพื้นที่จริง ขณะที่ประโยชน์นิยมของมิลล์ให้อำนาจในการผ่อนปรนแก่ปัจเจกบุคคลอย่างสูงสุดตามสถานการณ์ ทว่ากลับเสี่ยงต่อการนำไปสู่ภาวะไม่มีกรอบควบคุมและเปิดช่องทางให้เกิดการทุจริตเชิงโครงสร้าง (Hobbes, 1651/1996; Mill, 1861/2001)

มโนทัศน์ “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” (Functional Ethical Elasticity) จึงอุบัติขึ้นในฐานะนวัตกรรมทางจริยศาสตร์ที่ปรับประสานจุดเด่นของทั้งสองระบบคิดอย่างมีระเบียบ โดยกำหนดให้ “หน้าที่นิยม” ทำหน้าที่เป็นเพดานขั้นต่ำเชิงนโยบายเพื่อป้องกันเสถียรภาพของสัญญาสังคม และใช้ “ประโยชน์นิยม” ขับเคลื่อนเชิงยุทธวิธีเพื่อโอบอุ้มทางรอดของประชากรฐานราก การยืดหยุ่นเชิงหน้าที่นี้จึงมิใช่ความหย่อนยานส่วนบุคคล แต่คือการทำหน้าที่เป็น “เครื่องมือทางปัญญา” ตามแนวคิดเครื่องมือนิยม (Instrumentalism) ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เน้นการวิเคราะห์เหตุและผลกระทบตามสถานการณ์จริงเพื่อนำพาสังคมผ่านพ้นวิกฤตการณ์โดยไม่สูญเสียความชอบธรรมทางศีลธรรม (Dewey, 1938; Rawls, 1999)

โดยสรุป การเปลี่ยนผ่านโครงสร้างจริยธรรมไปสู่ “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” มิใช่เรื่องของการทำลายหลักนิติธรรมเพื่อเอาตัวรอดไปวันๆ แต่คือปฏิบัติการเชิงสัญญาในการสถาปนา “พลเมืองจริยธรรม” (Ethical Citizen) ที่กล้าเผชิญหน้ากับความจริงอันเปราะบางของชีวิต การบูรณาการนี้พิสูจน์ให้เห็นว่า เสถียรภาพของรัฐอธิปไตยจะมีความยั่งยืนและได้รับความศรัทธาเชิงระบบ (Systemic Trust) ก็ต่อเมื่อกลไกของรัฐทำงานสอดคล้องไปกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่โอบรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามครรลองที่แท้จริง

สรุป

การวิเคราะห์ความย้อนแย้งเชิงจริยศาสตร์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานรัฐส่วนท้องถิ่น เผยให้เห็นรอยร้าวเชิงลึกในปรัชญาการเมืองและรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย สัญญาสังคมแบบฮอบส์ซึ่งเน้นความแน่นอนและเด็ดขาดของกฎระเบียบในฐานะคุณค่าเด็ดขาด (Absolute Value) กำลังเผชิญหน้ากับการวิพากษ์เชิงโครงสร้างจากระบบจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของมิลล์ ซึ่งประเมินค่าของระเบียบสังคมจากความผาสุกและการประคองชีวิตเชิงภววิทยาของปัจเจกชนในระดับล่างสุดของสังคม (Hobbes, 1651/1996; Mill, 1861/2001)

การบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มประชากรนอกระบบเศรษฐกิจมิใช่เรื่องทางศีลธรรมแบบคู่ขนานระหว่าง “ความถูกต้องกับความผิดบาป” (Binary of Right and Wrong) ว่าเป็นการเผชิญหน้ากันของระนาบคุณค่าทางจริยศาสตร์สองขั้ว ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถาบันส่วนรวม กับสิทธิในการยังชีพทางกายภาพของประชาชน ปฏิบัติการของพนักงานในระดับท้องถิ่นที่สะท้อนถึงการปรับประนีประนอมในหลายมิติ บ่งชี้ว่าประธานเชิงจริยธรรม (Ethical Subjectivity) ของมนุษย์มีอาจถูกแซ่แซ้งหรือจำกัดไว้อยู่ในกรอบกระดาดแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความได้ทั้งหมด (Foucault, 1977; Levinas, 1969)

ท้ายที่สุด บทความวิชาการฉบับนี้ขอยืนยันว่า ทางออกของความขัดแย้งจริยศาสตร์ดังกล่าว มิใช่การสร้างความเข้มงวดเชิงบังคับใช้เพื่อบรรลุดมคติของสัญญาสังคมอย่างไร้ขอบเขตยืดหยุ่น และมีใช้การปล่อยปละละเลยกฎหมายเพื่อตอบสนองต่อตรรกะประโยชน์นิยมเชิงสถานการณ์อย่างสะเปะสะปะ หากแต่เป็นการสร้างพื้นที่พ่อนปรนเชิงจริยศาสตร์ผ่านการปรับใช้แนวทางสายกลาง (Majjhima-patipada) เพื่อหาดุลยภาพ

ที่เหมาะสมที่สุดระหว่างความแข็งแกร่งและการละเว้นกฎหมาย โดยผ่านนวัตกรรม “การยืดหยุ่นเชิงจริยศาสตร์เชิงหน้าที่” (Functional Ethical Elasticity) ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการและเป็นระบบในระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อให้การบริหารงานราชการตั้งอยู่บนฐานของธรรมาภิบาลและมนุษยธรรมอย่างยั่งยืน (Phra Brahmagunabhorn [P. A. Payutto], 2012)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นแกนกลางร่วมกับรัฐส่วนกลางในการตรากฎหมายหรือเทศบัญญัติที่ระบุกรอบเวลาและเขตพื้นที่ผ่อนปรนกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากอย่างชัดเจน โดยปรับจากการมองประชาชนหาบเร่แผงลอยในฐานะ “ผู้กระทำความผิดทางกฎหมาย” มาเป็น “หุ้นส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” เพื่อปรับเปลี่ยนดุลยพินิจที่ไม่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่รัฐให้กลายเป็นกรอบปฏิบัติการที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยปราศจากการเรียกรับผลประโยชน์ทับซ้อน (เช่น การเรียกรับส่วยสตึกเกอร์หรือการรับสินบนที่ไม่เป็นทางการ) เพื่อป้องกันการทุจริตเชิงโครงสร้างในระบบราชการไทย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเชิงปรัชญา (Philosophical Research Recommendations)

เพื่อขยายพรมแดนความรู้ในทางทฤษฎี ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าเชิงปรัชญามีดังนี้

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเพิ่มระหว่างแนวคิดสัญญาสังคมตะวันตกกับหลักจริยศาสตร์พุทธธรรมเชิงลึก เช่น การปรับใช้แนวทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) หรือจรรยาบรรณแห่งความกรุณา (Karuna Ethic) ในฐานะรากฐานคิดรองรับวิถีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการขยายความอธิบายเรื่องการใช้ทางสายกลางเพื่อหาจุดลุลายภาพที่เหมาะสมระหว่างความแข็งแกร่งและการละเว้นกฎหมาย เพื่อแสวงหาความสอดคล้องระหว่างอุดมทัศน์ทางกฎหมายสากลกับประเพณีทางศีลธรรมท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Future Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งต่อไปควรขยายขนาดประชากรและกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล โดยเปิดพื้นที่การรับฟังความคิดเห็นจากเครือข่ายภาคประชาสังคมและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะทั่วไป เพื่อรวบรวมมุมมองหลายมิติและทำแบบจำลองความสุขเชิงปริมาณร่วมกับสมการวิเคราะห์ความพึงพอใจ เพื่อหาพรมแดนพื้นที่และช่วงเวลาที่เหมาะสมสูงสุดในการจัดสรรอรรถประโยชน์แก่กลุ่มคนทุกฝ่าย

References

- Agamben, G. (1998). *Homo sacer: Sovereign power and bare life* (D. Heller-Roazen, Trans.). Stanford University Press.
- Areesomboon, S. (2022). Spatial politics and institutional architecture: Mapping power in Thai government offices. *Journal of Social Architecture*, 18(4), 145-160.
- Chaichana, P. (2023). *Economic survival and local administration: The informal dynamics of street vendors in urban Thailand*. Academic Press.
- Dechamorn, S. (2022). Ethical dilemmas in local public administration: Operational conflicts between law and human suffering. *Journal of Local Governance Studies*, 15(2), 112-128.
- Deleuze, G. (1992). Postscript on the societies of control. *October*, 59, 3-7.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Trans.). Vintage Books. (Original work published 1977).
- Frankfurt, H. G. (1971). Freedom of the will and the concept of a person. *Journal of Philosophy*, 68(1), 5-20.

- Han, B.-C. (2015). *The transparency society* (E. Butler, Trans.). Stanford Briefs.
- Hobbes, T. (1996). *Leviathan* (R. Tuck, Ed.). Cambridge University Press. (Original work published 1651).
- Levinas, E. (1969). *Totality and infinity: An essay on exteriority* (A. Lingis, Trans.). Duquesne University Press.
- Maneerat, A. (2024). Constructing the ideal bureaucrat: Training camps, spatial discipline, and ideological conformity. *Public Administration Quarterly*, 30(2), 201–218.
- Mill, J. S. (2001). *Utilitarianism*. Electric Book Company. (Original work published 1861).
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2012). *Buddhadhamma: The expanded and revised edition* [In Thai]. Buddhadhamma Foundation.
- Rawls, J. (1999). *A theory of justice* (Revised ed.). Belknap Press.